

פרשת בהר בחוקתי תשפ"א
מה ענין יובל?

In memory of Yosef Hirsh ז"ל on his 18th Yahrzeit
תנצב"ה

ויקרא פרק כה

(ח) וספרת לך שבע שבתות שנים שבע פעמים והיו לך? מי שבע שבתות השנים תשע וארבעים שנה: (ט) והעברת שופר תרועה בחדש השבעי בעשור לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר בכל ארצכם: (י) וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל ישביה יובל הוא תהיה לכם ושבבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשובו: (יא) יובל הוא שנת החמשים שנה תהיה לכם לא תזרעו ולא תקצרו את ספיהיה ולא תבצרו את נזריה: (יב) כי יובל הוא קדש תהיה לכם מן השדה תאכלו את תבואתה: (יג) בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו: (יד) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו איש את אחיו: (טו) במספר שנים אחר היובל תקנה מאת עמיתך במספר שני תבואת ימכר לך: (טז) לפי רב השנים תרבה מקנתו ולפי מעט השנים תמעט מקנתו כי מספר תבואת הוא מכר לך: (יז) ולא תונו איש את עמיתו ויראת מאלהיך כי אני יקוק אלהיכם: (יח) ועשיתם את חוקתי ואת משפטי תשמרו ועשיתם אתם וישבתם על הארץ לבטח: (יט) ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשבע וישבתם לבטח עליה: (כ) וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו: (כא) וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשית את התבואה לשלש השנים: (כב) וזרעתם את השנה השמינית ואכלתם מן התבואה ישן עד השנה התשיעית עד בוא תבואתה תאכלו ישן: (כג) והארץ לא תמכר לצמיתת כי לי הארץ כי גרים ותושבים אתם עמדי: (כד) ובכל ארץ אחוזתכם גאלה תתנו לארץ: (כה) כי ימוך אחיד ומכר מאחוזתו ובא גאלו הקרב אליו וגאל את ממכר אחיו: (כו) ואיש כי לא יהיה לו גאל והשיגה ידו ומצא פדי גאלתו: (כז) וחשב את שני ממכרו והשיב את העדף לאיש אשר מכר לו ושב לאחוזתו: (כח) ואם לא מצאה ידו די השיב לו והיה ממכרו ביד הקנה אתו עד שנת היובל ויצא ביבל ושב לאחוזתו: (כט) ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה והיתה גאלתו עד תם שנת ממכרו ימים תהיה גאלתו: (ל) ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמיימה וקם הבית אשר בעיר אשר לא לו חמה לצמיתת לקנה אתו לדורתיו לא יצא ביבל: (לא) ובתי החצרים אשר אין להם חמה סביב על שדה הארץ יחשב גאלה תהיה לו וביבל יצא: (לב) וערי הלויים בתי ערי אחוזתם גאלת עולם תהיה ללויים: (לג) ואשר יגאל מן הלויים ויצא ממכר בית ועיר אחוזתו ביבל כי בתי ערי הלויים הוא אחוזתם ביום בני ישראל: (לד) ושדה מגרש עריהם לא ימכר כי אחוזת עולם הוא להם: (לה) וכי ימוך אחיד ומטה ידו עמד והחזקת בו גר ותושב וחי עמד: (לו) אל תקח מאתו נשד ותרבות ויראת מאלהיך וחי אחיד עמד: (לז) את כסף לא תתן לו בנשד ובמרבית לא תתן אכלך: (לח) אני יקוק אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלהים: (לט) וכי ימוך אחיד עמד ונמכר לך לא תעבד בו עבדת עבד: (מ) כשכיר פתושב יהיה עמד עד שנת היבל יעבד עמד: (מא) ויצא מעמד הוא ובניו עמו ושב אל משפחתו ואל אחוזת אבותיו ישוב: (מב) כי עבדי הם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לא ימכרו ממכרת עבד: (מג) לא תרדה בו בפרך ויראת מאלהיך: (מד) ועבדך ואמתך אשר יהיו לך מאת הגוים אשר סביבתים מהם תקנו עבד ואמה: (מה) וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו וממשפחתם אשר עמכם אשר הולידו בארצכם והיו לכם לאחוזת: (מו) והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת אחוזת לעלם בהם תעבדו ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך: (מז) וכי תשיג יד גר ותושב עמד ומד אחיד עמד ונמכר לגר תושב עמד או לעקר משפחת גר: (מח) אחרי נמכר גאלה תהיה לו אחד מאחיו יגאלנו: (מט) או דדו או בן דדו יגאלנו או משאר בשרו ממשפחתו יגאלנו או השיגה ידו ונגאל: (נ) וחשב עם קנהו משנת המכרו לו עד שנת היבל והיה כסף ממכרו במספר שנים כימי שכיר יהיה עמו: (נא) אם עוד רבות בשנים לפיהן ישיב גאלתו מכסף מקנתו: (נב) ואם מעט נשאר בשנים עד שנת היבל וחשב לו כפי שניו ישיב את גאלתו: (נג) כשכיר שנה בשנה יהיה עמו לא ירדנו בפרך לעיניך: (נד) ואם לא יגאל באלה ויצא בשנת היבל הוא ובניו עמו: (נה) כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים אני יקוק אלהיכם:

רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק י

- [א] מצות עשה לספור שבע שבע שנים ולקדש שנת החמשים שנאמר וספרת לך שבע שבתות שנים וגוי וקדשתם את שנת החמשים, ושתי מצות אלו מסורין לבית דין הגדול בלבד.
- [ב] ומאימתי התחילו למנות, מאחר ארבע עשרה שנה משנכנסו לארץ שנאמר שש שנים תזרע שדך ושש [שנים תזמור כרמך עד שיהיה כל אחד מכיר את ארצו ושבע שנים עשו] בכבוש הארץ ושבע שנים בחילוק, נמצאת אומר בשנת שלש וחמש מאות ואלפים ליצירה מרי"ה מאחר מולד אדם הראשון שהיא שנה שניה ליצירה התחילו למנות, ועשו שנת עשר וחמש מאות ליצירה שהיא שנת אחת ועשרים משנכנסו לארץ שמטה, ומנו שבע שמטות וקדשו שנת החמשים שהיא שנת ארבע וששים משנכנסו לארץ.
- [ג] שבעה עשר יובלים מנו ישראל משנכנסו לארץ ועד שיצאו, ושנה שיצאו בה שחרב הבית בראשונה מוצאי שביעית היתה ושנת שש ושלושים ביובל היתה, שארבע מאות שנה ועשר שנים עמד בית ראשון, כיון שחרב הבית בטל מנין זה, משבטלה נשארה הארץ חרבה שבעים שנה ונבנה בית שני, וארבע מאות ועשרים שנה עמד, ובשנה השביעית מבנינו עלה עזרא והיא הביאה השנייה, ומשנה זו התחילו למנות מנין אחר, ועשו שנת י"ג לבנין בית שני שמטה, ומנו שבע שמטות וקדשו שנת החמשים, אעפ"י שלא היתה שם יובל בבית שני מונין היו אותו כדי לקדש שמיטות
- [ד] נמצאת למד שהשנה שחרב בה הבית באחרונה שתחלתה מתשרי שאחר החרבן כשני חדשים שהרי מתשרי הוא המנין לשמיטים וליובלות אותה השנה מוצאי שביעית היתה, ושנת ט"ו מן היובל התשיעי היתה, ולפי חשבון זה שנה זו שהיא שנת אלף ומאה ושבע לחרבן שהיא שנת שמונים ושבעה ואלף וארבע מאות למנין שטרות שהיא שנת שש ושלושים ותשע מאות וארבעת אלפים ליצירה היא שנת שמיטה והיא שנת אחת ועשרים מן היובל.

- [ה] אבל כל הגאונים אמרו שמסורת היא בידיהם איש מפי איש שלא מנו באותן השבעים שנה שבין חרבן בית ראשון ובנין בית שני אלא שמטות בלבד בלא יובל, וכן משחרב באחרונה לא מנו שנת החמשים אלא שבע שבע בלבד מתחלת שנת החרבן וכן עולה בגמרא ע"ז חשבון זה שהוא קבלה.
- [ו] ושנת השמטה ידועה היא ומפורסמת אצל הגאונים ואנשי א"י, וכולן לא מנו אלא לשני חורבן משליכין אותן שבע שבע, ולפי חשבון זה תהי שנה זו שהיא שנת שבע ומאה ואלף לחרבן מוצאי שביעית, ועל זה אנו סומכין, וכפי החשבון זה אנו מורין לענין מעשרות ושביעית והשמטת כספים שהקבלה והמעשה עמודים גדולים בהוראה ובהן ראוי להתלות.
- [ז] שנת יובל אינה עולה ממנין שני השבוע, אלא שנת תשע וארבעים שמטה ושנת חמשים יובל, ושנת חמשים ואחת תחלת שש שנים של שבוע וכן בכל יובל ויובל.
- [ח] משגלה שבת ראובן ושבת ג' וחצי שבת מנשה בטלו היובלות שנאמר וקראתם דרוור בארץ לכל יושביה בזמן שכל יושביה עליה, והוא שלא יהיו מעורבבין שבת בשבת אלא כולן יושבים כתקן, בזמן שהיובל [נוהג בארץ] נוהג בחו"ל שנאמר יובל היא בכ"מ בין בפני הבית בין שלא בפני הבית.
- [ט] ובזמן שהיובל נוהג דין עבד עברי, ודין בתי ערי חומה, ודין שדה חרמים ודין שדה אחוזה, ומקבלין גר תושב ונוהגת שביעית בארץ והשמטת כספים בכל מקום מן התורה, ובזמן שאין היובל [נוהג] אינו נוהג אחד מכל אלו חוץ משביעית בארץ והשמטת כספים בכל מקום מדבריהם כמו שביארנו.
- [י] מצות עשה לתקוע בשופר בעשירי לתשרי בשנת היובל, ומצוה זו מסורה לבית דין תחלה (שנאמר והעברת שופר תרועה) וכל יחיד ויחיד חייב לתקוע שנאמר תעבירו שופר, ותוקעין בשופר תשע כדרך שתוקעין ברי"ה ומעבירין שופר בכל גבול ישראל.
- [יא] שופר של יובל ושל ראש השנה אחד הוא לכל דבר, ואחד ראש השנה ואחד היובל לתקיעות, אלא שביובל תוקעין בין בב"ד שקדשו בו את החדש בין בב"ד שלא קדשו בו את החדש, וכל יחיד ויחיד חייב לתקוע כל זמן שבית דין יושבין ושלם בפני בית דין.
- [יב] וברי"ה שחל להיות בשבת לא היו תוקעין אלא בבית דין שקדשו בו את החדש, ואין כל יחיד ויחיד תוקע אלא בפני בית דין.
- [יג] שלשה דברים מעכבין ביובל, תקיעה ושלוש עבדים והחזרת שדות לבעליהן, וזו היא שמיטת קרקע.
- [יד] מרי"ה עד יום הכפורים לא היו עבדים נפטרים לבתיהן ולא משתעבדין לאדוניהן, ולא השדות חוזרות לבעליהן, אלא עבדים אוכלין ושותים ושמחים ועטרותיהם בראשיהם, כיון שהגיע יום הכפורים תקעו ב"ד בשופר נפטרו עבדים לבתיהן וחזרו שדות לבעליהן.
- [טו] דין היובל בשביטת הארץ ודין השמטה אחד הוא לכל דבר, כל שאסור בשביעית מעבודת הארץ אסור בשנת יובל, וכל שמוותר בשביעית מותר ביובל, ומלאכות שלוקין עליהן בשביעית לוקין עליהן ביובל, ודין פירות שנת יובל באכילה ובמכירה ובביעור כדין פירות שביעית לכל דבר.
- [טז] יתירה שביעית על היובל שהשביעית משמטת כספים ולא יובל, ויותר יובל על השביעית שהיובל מוציא עבדים ומשמיט קרקע, וזהו דין מכירת שדות האמורות בתורה והיא מצות עשה שנאמר גאולה תתנו לארץ, יובל משמיט קרקע בתחלתו ושביעית אינה משמטת כספים אלא בסופה כמו שבארנו.

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.